

Országos Lotz János szövegértési és helyesírási verseny

Megyei forduló

2013. január 21.

7. osztály

tanuló neve

tanuló iskolája

felkészítő tanár neve

Tollbamondás pontszáma: _____

Szövegértés pontszáma: _____

Helyesírási teszt pontszáma: _____

Összesített pontszám: _____

A feladatokat összeállította:

Kutnyánszkyne Bacskai Eszter szaktanácsadó

Lenczné Vrbovszki Judit szaktanácsadó

Unti Judit tanár

Lektorálta:

Tóth Katalin lektor

A verseny fővédnöke:

Dr. Simoncsics Péter nyelvész, docens

Tollbamondás

Szépe György (1931–2012) nyelvészprofesszor írta Lotz Jánosról a következőket a Hungarológiai Évkönyv című szaklapban: „Lotz János 1967 tavaszán már Washingtonban élt, ott az Alkalmazott Nyelvészeti Központ igazgatója lett. Lotz csak két évig töltötte be ezt a posztot. 1973-ban bekövetkezett haláláig idejét megosztotta Budapest és Washington között. Ekkoriban jelent meg Lotz műveinek nagy többsége magyar nyelven, illetve Magyarországon. Nagy hiba volt, hogy akkor nem adták ki magyar fordításban Lotz fiatalkori mesterművét, a Das ungarische Sprachsystem című német nyelvű magyar grammatikáját, ez ugyanis nemcsak egy szokatlanul részletes és következetes magyar nyelvleírás volt, hanem a magyarul tanuló bölcsészek számára készült grammatikai áttekintés is.”

Útmutató a tollbamondáshoz

Írjuk fel a táblára: Das ungarische Sprachsystem

Hívjuk fel a gyerekek figyelmét arra, hogy az „Alkalmazott Nyelvészeti Központ” egy intézmény!

Először olvassuk el végig a szöveget, utána egy teljes mondatot olvassunk fel, majd kisebb egységekben diktáljuk le! A végén újra olvassuk el az egész szöveget!

Minden hiba 1 pontot von le a 20 pontos maximumból (vesszőhiba is!).

A vesszők helyét nem mondjuk meg!

Annyi ideig tart a tollbamondás, amíg minden gyerek végez.

SZÖVEGÉRTÉS

Olvasd el figyelmesen a szövegrészletet, majd válaszolj a feltett kérdésekre!

Emlékezzünk nyelvészekről

– **Riporter:** *Milyen volt a kapcsolata Lotz Jánossal? Hogy alakult ki Önök között ez a mester–tanítvány viszony?*

– **Szépe György:** 1963-ban ismerkedtünk meg, bár előtte talán már találkoztunk valamelyik kongresszuson. Mindketten a magyar nyelv hangrendszerével foglalkoztunk, csak kicsit más stílusban. Lotzot kevesen értették. Amit ő csinált, az rendkívül finom megközelítés, olyan, mint hogyha egy ékszerész dolgozott volna. Rejtvényfejtőként, tulajdonképpen barlangkutatóként dolgozott, ameddig megtalálta azt a kérdést vagy azt a sávot, amire rá kellett erősíteni és megoldani a problémát.

A Ford Alapítvány támogatásával ő választhatta ki azt a 100 embert, akit elvittek az Egyesült Államokba. Az egyikük én voltam. Odakerültem a Columbia Egyetemre, egy fél évig egész a közelébe, ezután elkerültem a Harvardra és egy másik egyetemre. Két év után pedig visszahívtak, ismét a Columbia Egyetemre, hogy tanítsak. Ezt még ő intézte, de közben elment Washingtonba. Részben New Yorkban lakott, részben Washingtonban, én mind a két helyen rendszeresen meglátogattam.

Aztán Magyarországra jött, a Nyelvtudományi Intézetben és a pesti egyetemen tanított, rám volt bízva, hogy az ő óráihoz a szervezési dolgokat megcsináljam: az órák felvételét, a hirdetést, azokat a dolgokat, amik ilyenkor szükségesek. Ameddig meg nem halt – elég hirtelen halt meg –, a közös vállalkozásunk az volt, hogy az ő munkáinak egy magyar válogatását közzétesszük. A Gondolat Kiadó több ilyen könyvet készített, én is készítettem nekik néhányat, és elkezdtek a munkát, és szerződést kellett kötni. A szerződéskötéskor pedig nagy meglepetésre kikötötte, hogy ha ő közben meghal, akkor én fejezzem be a munkát. A válogatást együtt készítettük még, ott a Hudson folyó partján, New Yorkban. Cédulákra irkálta, hogy mit akar, meg mit nem akar, aztán leveleztünk, még nem volt internet, tehát a postán, és akkor a dolgokat még cenzúrázták¹ is, de ez egy külön történet. Elég az hozzá, hogy végül is meghalt váratlanul, így a munkát én fejeztem be.

Több kötetet készítettem az ő munkásságáról, kettő meg is jelent, meg előszavakat írtam. Írtam róla nekrológot², a bonyhádi kötetbe pedig a szokásos búcsúztatón túl meg kellett írni, hogy ki volt, milyen környezetben élt, mit csinált. Persze ez most nem nyelvtudomány, hanem visszaemlékezés, az emlékezésnek pedig nincsen rendszerezett kerete, hanem ezek afféle foszlányok, de ha az ember saját maga is átéli ezeket a dolgokat, akkor annak lesz valamilyen összetartó szerkezete. Ez volt Lotz Jánossal a kapcsolatam. *(Részlet egy dr. Szépe Györggyel 2009-ben készült interjúból)*

¹ A Kádár-rendszerben politikai ellenőrzés alá vonták pl. az Egyesült Államokból érkező leveleket.

² Itt: búcsúztató cikk, emlékezés

Feladatok

1. Mi köti össze az alábbi fogalmakat? A szövegből kiolvasható közös sajátosságra gondolj!

3/

a) Ford Alapítvány, Columbia Egyetem, Harvard _____

b) ékszerész, rejtvényfejtő, barlangkutató _____

c) New York, Washington, Budapest _____

2. Milyen közös munkákban vett részt Szépe György és Lotz János? Töltsd ki a táblázatot a szövegből származó tényekkel!

4/

Az Egyesült Államokban	Magyarországon

3. Milyen módon tartotta a kapcsolatot Szépe professzor és Lotz János közös munkáik során?
3/

A kapcsolattartás módjai

4. Milyen szövegbeli tartalmi elemre vonatkoznak az alábbi szófordulatok? Egy szóval vagy szókapcsolattal helyettesítsd őket!
4/

afféle foszlányok _____

egy külön történet _____

magyar válogatását _____

szerződéskötéskor kikötötte _____

5. Válaszolj a kérdésekre a szöveg alapján! 3/

a) Hány kötetet jelentetett meg Szépe György Lotz munkásságával kapcsolatban? _____

b) Hány tanítási évben tartózkodott az Egyesült Államokban Szépe György? _____

c) Legalább hány nekrológot írt Szépe György Lotz Jánosról? _____

6. Egészítsd ki a mondatok tartalmát a megfelelő szavakkal! 3/

Lotz János volt Szépe György _____, ahogy a tanítványok emlegetik a rájuk nagy _____ gyakorló tanárokat. Valószínűleg ő _____ a legjobban Lotz munkásságát Magyarországon.

Összesen: 20 pont

Elért pontszám: _____

HELYESÍRÁS**1. Írd le az alábbi szavaknak a helyesírásban használt rövidítéseit!****8/**

illetve: _____

tudniillik: _____

időszámításunk szerint(i): _____

millió forint: _____

budapesti: _____

igazgatóhelyettes: _____

című: _____

ügynevezett: _____

2. Egészítsd ki az alábbi mellérendelő szóösszetételeket az utótagjukkal! Írd le helyesen a párokat! 12/

mende _____

szerte _____

csiri _____

tetőtől _____

giz _____

össze _____

várva _____

szóról _____

többé _____

unos _____

kézről _____

sírás _____

3. Húzd alá a helyes elválasztást!

8/

Lut-her/Lu-ther

Ivett-el/Ivet-tel

mé-gis/még-is

mind-egy/min-degy

név-e-lő/né-ve-lő

pec-hes/pe-ches

edd-zél/edz-dzél

vég-ig/vé-gig

4. Pótold a hiányzó mássalhangzókat!

10/

utá__a (n/nn)

vá__fa (l/l)

szi__etrikus (m/mm)

te__ik (l/l)

gu__ol (g/gg)

e__ezik (gy/ggy)

ha__gatag (l/l)

plu__ (sz/ssz)

a__isztens (sz/ssz)

pu__óver (l/l)

5. Lásd el –val/-vel raggal az alábbi szavakat, rövidítéseket és számot!

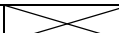
16/

Vass	6
Tóth	cseh
Kazinczy	céh
Rác	oláh
Zsanett	doh
30%	pech
10 cm	turmix
40 km	bridzs

6. Állapítsd meg, melyik írásmód a hibás! Ha az első a helytelen, akkor 1-est, ha a második, akkor 2-est, ha a harmadik, akkor 3-ast, ha valamennyi hibás, akkor 0-át, ha mindegyik jó, akkor X-et írd a táblázat utolsó oszlopába!

10/

az első a hibás=1 a második a hibás=2 a harmadik a hibás=3 valamennyi hibás=0 mindegyik jó=X

1.	2.	3.	
----	----	----	---

karácsony	püünkösöd	szenteste	
Luxemburg	boxol	Mexikó	
mítikus	kultúrális	szimbólikus	
Bükk-hegység	Mátra-hegység	Mecsek-hegység	
monogramm	diagramm	autogramm	
fennkölt	fennsík	fennséges	
papír zsebkendő	vaskarfa	alumíniumedény	
című	címke	címzett	
videófilm	videomagnó	videózik	
Magyar Értelmező Kéziszótár	Élet és Tudomány	Nők Lapja-beli	

7. Melyik név szerepelhet előbb egy névsorban? 1-est írd a nevek után, ha az első, 2-est, ha a második!

4/

Meszlényi – Mérei ___

Órsi Péter – Órsi Petra ___

Ónlaki – Ond ___

Tizedes – Tízfalvi ___

Összesen: 60 pont

Elért pontszám: _____